

Boszorkányok Marcelházán

Gyerekkorom óta félek a szellemektől, a tollastól, a bubustól, akárcsak az integetőstől, amelyik Irci néni meggyfájának tetejéről lengett a legkisebb szélben is, hogy elriassa az érő gyümölcsre szemet vető madárrajokat. Ha őszinte akarok lenni, sokszor még most is érzem a tarkómtól induló, félelem okozta borzongást, amely végigfut a gerincemen, majd a gyomrom táján megállapodik. Mindezen képzelt-kitalált lények közül a legfélelmetesebbek mégis a boszorkányok voltak számomra, mivel ők voltak azok, akiket a legkönnyebb volt felismernem az általam ismert idős nénik arcvonásaiban, mozdulataiban.

Meglepő módon a mai napig élénken emlékszem a mosolygó szemű dédimamámra, aki hároméves koromban halt meg. Fel tudom idézni az udvart, ahol a gyöngytyúkoknak magot szórtam. Látom magam előtt a lejtős kertet, amelyben a hosszú gémű kút nyújtózkodott, és ahová nekem mennem semmi esetre sem szabadott. A fülemben visszhangzik az Úrangyala, amelyet az udvaron egy sámlin ülve minden déli harangszónál együtt kellett végigmondanunk. Rémesen hosszú volt az egy kisgyerekeknek, főleg, ha már a gyomra is korgott! Ha behunyom a szemem, képzeletben bármikor bejárom a kis vályogházat apró szobáival, barátságos konyhájával, ahol egyszer a kályhára tett harisnyámat a dédinek sikerült elégetnie. Érzem a szövet szúrós-kesernyés illatát az orromban, akárcsak a nagyszoba áporodott, nehéz levegőjét, ahová a kicsi ablak sohasem engedett be elegendő fényt. Tisztán emlékszem a dédipapa trombitájára, amelyet az ormóttalan szekrény tetején tartottak a halála után is, és amelyet megfogni nekünk nem lehetett. Ennek ellenére mégis valamilyen megmagyarázhatatlan vonzalom hajtott a hangszerhez. Számtalanszor kértem a dédit, mutassa meg nekem, hadd láthassam, ha csak a kezéből is. Nem tudom, talán így akartam közelebb kerülni sohasem ismert, de mindig is rajongott dédipapámhoz. Mintha ez a hangszer megőrzött volna egy darabot a lelkéből, amelyet a zene csodája járt át.

- Mindenki mondta, hogy senki sem fújta úgy a Csendes éjt szenteste, mint az apu a domb tetejéről, ahol most a harangláb áll. Az egész faluban hallani lehetett. – idézte fel karácsony közeledtével nagymamám ezt a szívet melengető emléket, amelyet képzeletemben mindig a frissen sült kalács illata és a feldíszített karácsonyfa fényeinek ragyogása ölelt át.

Ugyanannyiszor emlegette ezt a történetet, ahányszor azt, hogyan verték szemmel a boszorkányok Szekanek plébános urat, aki az éjféle misén a Luca székére állva mutatta fel az Oltáriszentséget. Nagymamám elmondta, hogy abban a pillanatban a boszorkányok háttal állnak a templomban, erről ismerni fel őket. Az atyát pedig, mivel látta, kik a falu boszorkányai, megátkozták: karácsonyra megbetegedett, Gyertyaszentelőkor pedig már felravatalozva feküdt a hideg templomban.

Hátborzongató történet volt ez, de kértem nagymamámat, meséljen még a marcelházi boszorkányokról, akikről addigra már tudtam, hogy éjjelente a keresztutaknál szoktak találkozni:

- Édesapám egyszer látott valamit az úton. Éjfél felé járt az idő, valamilyen dolga után járt, amikor a keresztútnál egy égő vörös szempár nézett vele farkasszemet. Nem volt ijedős ember az én apám, de attól kezdve, ha tehetne, elkerülte éjjel a keresztutaknak még csak a tájékát is.

Ekkorra már tisztában voltam azzal is, hogy a hiedelem szerint abban a faluban volt a legtöbb boszorkány, amelyiknek a templomtornya a legmesszebbre ellátszott, s hogy ezek az asszonyok sokszor állatalakot is magukra tudtak öltetni, ha a helyzet úgy kívánta:

- Sokat meséltek nekünk a régi öregek, amikor én is kislyány voltam. Ültünk a tűz körül, és meséltek. El nem felejttem: Mári néni mesélte egyik ilyen alkalommal, hogy ismert egy vén öregasszonyt, akinek a lányához udvarló járt. Az egy nagyon kíváncsi természetű öregasszony volt, nos, oszt mindig hallgatózott, miről beszélnek a fiatalok odabenn. Kicsit már nagyot is hallott, azt beszélték. No, ölig az hozzá, hogy egyik ilyen alkalommal a szobába csak beugrál egy béka. A fiatalember megfogta, kidobta a rusnyaságot. Nem telt bele sok idő, megint ott brekegett a béka az asztal alatt. Az udvarlónak se kellett több, kivitte a békát, és egy keze ügyébe kerülő lapáttal jól elpáholta, hogy az többet nemhogy nem ugrált, de nem is brekegett...

Másnap az öregasszony csak nem kelt fel reggel: nyöszörgött, jajgatott, de a dunyhát a világ minden kincséért se vette volna le magáról. Kérdezték, mi baja, mi lelte. Az meg csak nyögött tovább keservesen. Hívták hát az orvost meg a papot, gondolták, az utolsó óráit szenvedni a szerencsétlen. Mikor aztán a doktor kitakarta, hogy meg tudja vizsgálni, látták ám, hogy az öregasszony egész teste csupa kék-zöld folt volt mindenhol. Pontosan, mintha egy lapáttal jól helybenhagyták volna. A falubeliek meggyőződése azóta is, hogy az öregasszony volt az, aki béka képében akarta kihallgatni a szerelmeseket.

Nagymamám mesélt nekem még a kovácsmester inasáról is, akit hét egymást követő éjjelen át valamilyen láthatatlan erő próbált megpatkolni, és ő egész éjszaka birkózott, küzdött a lidérccel. Végül aztán elhatározta, csapdába ejti a zaklatóját: hálót kerített, és amikor a hetedik éjjelen az ismét eljött, egy gyors mozdulattal a hálót a háta mögé dobta, s ekkor láthatóvá vált végre, ki volt az éjjeli, gonosz látogató. Nem volt az más, mint a mester boszorkány hírében álló felesége, aki bizony nappal is kínozta eleget a szegény inasokat, de még éjjel sem hagyott nyugtot annak, amelyikre szemet vetett az istentelen némbér.

Borzongva hallgattam ezeket a történeteket, de kértem a nagymamámat, újra és újra mesélje el mindet. A lehető legpontosabban meg akartam jegyezni az összeset. Hogy miért, arról fogalmam sincs. Volt valami félelmetes, ugyanakkor kimondhatatlanul izgalmas ezekben a megmagyarázhatatlan esetekben, amelyeket hittem is, meg nem is. A mai napig nem tudom megfogalmazni, miért

érdekelt és érdekel még mindig ez a téma. Azt gyanítom, a magyarázat valahol félúton van természet adta kíváncsiságom és családi örökségem között:

- Tudod-e, hogy a te nagyapai dédmamádat, a Katust is boszorkánynak tartották a faluban? – kérdezte egyszer tőlem nagymamám, amikor már vagy tizedszerre meséltettem el vele az általa ismert történeteket.

- A Babika egyik éjjel nála aludt. Itt volt a háza a kertünk végében, egy szőlőlugas választott el minket tőle. Őlíg az hozzá, hogy éjjel a nénéd arra ébredt, hogy a mama állt az ablakban, nos, valamit mormolt meg a kezével hadonászott. A Babika megkérdezte tőle, mit csinál.

- Tudod, mit mondott erre a te dédimamád? Azt, hogy megmondta a kuviknak, menjen innen, mert ő még nem akar meghalni. A madarat hessegette, ami a halál előhírnöke volt a régi öregek szerint.

Hogy ezeknek a történeteknek mennyi az igazságalapja, sosem fogjuk megtudni.

Talán nem is fontos, hiszen a boszorkányokról szóló történetek vagy mesék, nevezzük őket bárhogyan, éppúgy részei a folklórnak, mint népszokásaink, zenénk vagy hiedelmeink.

Mgr. Hencz Kornélia (születtem 1986-ban)

Sport u. 338

946 31 Hetény

tel.: 0915 763 929